

ÖDEME VE GÜVENCE YÖNTEMLERİ İLE AMBARGODAN KORUNMA

Ambargo genel anlamı ile bir devlet tarafından ticari ya da başka malların yabancı bir ülkeye gitmesinin engellenmesi, önlem alınması veya yasaklanmasıdır. Buna kendi limanlarında bulunan gemilerin limandan ayrılmalarını yasaklamakta dahil olabilir. Ambargo, başka ülkeye satış yapan bir satıcı için risktir. Peki bundan korunmak mümkün müdür?

Evet, uygun bir ödeme yöntemi veya güvence ile bu riskten korunmak mümkündür. Peşin ödeme yöntemi hariç olmak üzere ambargo uygulayan ülke dışında bir bankanın aval, garanti veya teyidini almak gerekir. Burada;

“aval” mal mukabili ve vesaik mukabili için söz konusu olurken vesaik mukabiline dikkat etmek gerekir, zira mal mukabilinde mal gönderilmeden önce veya sonra bir poliçeye kabul ve banka avali alınabilir, satıcı eğer poliçeye kabul ve aval almadan önce malı göndermişse poliçeye kabul ve aval alıncaya kadar alıcı riski alır ancak poliçeye ambargo ülkesi dışında bir banka avali aldıktan sonra korunur, alamazsa zaten mal mukabilinin doğasında olan alıcı risk gerçekleşir, poliçeye malı göndermeden önce kabul ve aval alırsa bu riski bertaraf etmiş olur, vesaik mukabilinde ise poliçe tahsil belgeleri ile birlikte gönderilmekte poliçenin kabulü ve avali mal yoldayken veya mal varış yerindeyken olmaktadır. Burada alıcının poliçeye kabul vermesi halinde bankanın avali de mümkün olmayacağından dolayı satıcının zarar görmesi söz konusu olabilecektir. Bazı durumlarda aval talep edilen poliçenin tahsil bankasında muhafaza edilmesi istenmektedir ki bu da başka bir risktir, borçluya senedin teslim edilmesi gibidir, zira aval veren banka kendisi de borçludur ve taahhüde girdiği kıymetli evrakı (müşteri kabulü ve banka avalli) nezdinde bulundurmaktadır. Doğru uygulama müşteri kabulü ve banka avali alınan poliçenin geri istenmesi, satıcının vadeye kadar nezdinde bulundurması, fiziki olarak avali poliçenin üzerinde görmesi ve vadeden önce bir başka banka aracılığı ile tahsile göndermesidir. Ödenmemesi halinde protesto edilmesi ve kanuni takibe geçilmesi gerekir. Oysaki satıcının elinde protesto edilmiş bir poliçenin bulunmaması halinde (yani borçlu bankanın nezdindeyse) satıcının bu şekilde takibe geçmesi mümkün olmayacaktır. Bankalar genelde güven kurumları olduklarından ve vadesinde ödediklerinden dolayı bu risk pek görülmez, ancak olumsuz koşullarda gerçekte bir risktir. Vesaik mukabilinde aval veren bankanın aval vereceğinden emin olmak için vesaiki tahsile göndermeden önce o banka ile yazışma yaparak onay almakta fayda vardır, yoksa vesaik gönderildikten sonra tahsil bankası (alıcının bankası) aval vermeye hazır olmayabilir. Riski daha ileri düzeyde azaltmak için uygulamada olmamakla birlikte mal mukabilinde olduğu gibi önce poliçeye müşteri kabulü ve banka avali aldıktan sonra vesaiki göndermek daha iyi bir uygulama olabilir. Böylece sözleşme ve teslim şeklinden kaynaklı riskler hariç olmak üzere alıcının vesaiki kabul etmeme, malın varış yerinde bekleme (pandemi, ambargo dahil) ve geri getirme riski bertaraf edilmiş olur.

“teyit” akreditif ve standby için söz konusudur. Teyit, geri dönülmez ek bir taahhüttür. Teyit, ambargolu durum dahil olmak üzere amir banka, standby açan banka ve ülke riskini bertaraf eder. Ambargo durumu başka ülkede bulunan teyit veren bankayı engelleyemeyeceği için satıcı bundan yararlanıp kendisini koruyabilir. Teyit, BPO_Bank Payment Obligation) için de akreditifte olduğu gibi geçerlidir.

“garanti” bir ödeme için direkt olarak veya ambargo ülkesi dahil olmak üzere bir kontrgarantiye istinaden veriliyorsa teyit ve aval gibi koruyucudur.

Buradaki koruma sadece başlamış işlemler için değil henüz yüklemesi yapılmamış siparişler için de geçerlidir. Ancak burada akreditif, BPO ve diğer ödeme yöntemleri

ile ve güvenceleri ayırmak gerekir. Akreditif ve BPO bağımsız geri dönülmez taahhütlerdir, bir kez açıldıktan ve lehtara (satıcı, tedarikçi, iş yaptıran vs.) ihbar edildikten sonra lehtarın onayı olmadan iptal edilemezler değiştirilemezler, keza Garanti ve Teminat Akreditifleri (Standby L/C) de öyledir, bu nedenle bunların kapsamındaki yüklemeler yapılmış yapılmamış olsun koruma kapsamındadır. Bir ülkenin ambargo uygulaması nedeniyle yükleme ve ödeme engellenemez, ambargo uygulayan ülke dışında bir yerden bu güvenceleri alan bir lehtar yükleme yapmış ve uygun ibrazda bulunmuşsa bu yerlerden parasını alır, yükleme yapmamışsa da yükleme yapabilir, uygun ibrazda bulunarak parasını alabilir. “aval” daha farklıdır, çok önceden alınmamışsa bu tür bir güvence sağlamaz, zira her bir işlem bazında yükleme sırasında, yüklemeyen sonra veya çok kısa bir süre önce verilmektedir. Zorunlu olmamakla birlikte “aval” genelde tahsil bankası tarafından verildiğinden ve tahsil bankaları genelde alıcının bulunduğu ülkede bulduklarından dolayı yukarıdaki gibi bir güvenceyi çok istisnai durumlarda yani alıcının bulunduğu ve/veya ambargo uygulayan ülkenin dışında bir ülke bankası vermişse sağlayabilir ki nadiren görülen bir durumdur.

Abdurrahman Özalp

ICC Türkiye Bankacılık Komisyonu Başkanı

www.abdurrahmanozalp.com

A.ÖZALP